

LETRO INTERNACIONA

(Revueto transfrontiera – Organo dil stabilista skolo)

Nº 4 Julio-Agosto 2002

Aparas ye singla duesma monato.

Yarala abono=preco : Francia 3 euri.

Altra landi : 5 internaciona respondo-kuponj o banko-bilieto ye 5 euri.

Redaktero : Jean Martignon, 12, rue Maurice Utrillo F-91600 Savigny sur Orge - Francia
elektronika adreso (e-mail) <jeanmartignon minitel.net>

Digitized by srujanika@gmail.com

VORTO DAL REDAKTERO : Pro ke LETRO INTERNACIONA esas revueto transfrontiera, ni li vos cafoye Europa ed transiras ad altra mondoparto, nome a Japonia. Yen artiklo pri la Japoniana tradicionala vesti.

VESTIZURI ATENCIGAS

Le "kimono" esas agreabla vidindajo pro olia modesta eleganteso e diferanta kolorozeso pompala. Ma fakte li povas kustar tam multe kam automobileto - ula extreme chera amuzajo.

En la grupo di la employati, vestizita per westala vestizuri, qui formikumas en la subtera fervoyo dum la chefa trafik-periodo, el impresas quale restajo ek tempo pasinta. La roto di la historio semblas dum instanteto retroturnar. Per elua luxoza, tenebroza "kimono" kun oreo broduri ecelas l'olda damo ek l'amaso. El naracas a ni, ke el esas survoye a ceremonio di teo. Esas facinanta per quanta digneso e gracio el portas la vestizuro. On sentas klare la respekto, quan l'altra kunvehanti grantas ad el. "Olim on omnadie portis la "kimono", hodie ol nur queresas ek l'armoro okazione solena eventi, exemple ye mariaji o pro la festo novyarala. Vere regretinda, ma esas bela, ke mem nia yunaro dedikas su a la tradiciono, quale exemple ye festo di skolala fino.", ton el dicas ne sen

surfacala regardo a ridetanta skolanini apud el, qui amuzesas pri to, ke ni "longnazieri" (exterlandani) parolas Japoniane.

La "kimono" (segunvorte tradukita "metajo") venas origine ek Chinia. Dum la Nara-periodo (8ma jarcento) on transprenis ye la karto imperiestrala la P'ao ek Chinia, ula longa, koloroza vestajo di la Tang-dinastio. Ankore prezente portas la paro imperiestrala di Japonia ye certena ceremonii vestaji, qui esas tre simila ad ica origina formo.

Pos 1868, kande Japonia pro la Meiji-restauro, apertis su koram l'exterlando, on anke komencis adaptar la stilo di vestizado a la westo. Ma quankam la simpla e samtempe nobla tradicionala vestajo intertempe preske komplete desaparis ek l'omnadiala vivo, posedas preske omna Japoniano adminime un "kimono", anke se lu rare portas ol. Preske nula muliero nuntempe volas konsumar la tempo por omnadia dedikar plu kam un horo por metar "kimono". Precipue komplika ye to esas la ligado di la zono (obi), ula cirkume 25 centimetri larja e 3,7 metri longa, riche dekorita rubando ornamentizita# ek valoroza brokat-silko. Multa Japonianini mem frequentas korespondanta kursi por lernar la tekniko di metado.

Dum ke viri portas simpla, kustumale nigra "kimono" kun familiala blazono, mulieri preferas koloroza stofi kun desegnuri simboloza, adaptita a la sezono (e.g. flori di cerizi).

Precipue valoroza luxoza exempleri heredesas interne di la familio e honorizesas memore a la matro od avo. La nov-kompro di extraordinara "kimono" ek silko esas chera afero (de cirkume 10 000 euri til 25 000 euri por unikaji). Nur la Obi povas kustar plura mili de euri. Konseque on transiras, anke pro kauzi praktikala (e.g. pro la netigo), a la varietato di silko artificala o kompras en butiki di uzita vestaji, qui dum la recenta yari difuzesgis. Le "kimono" mariajala (til 50 000 euri) kustumale pruntesas.

Pro ke l'orniva vestajo esas unesala segun fitiveso e por mulieri e viri. Ol esas sutita segun la sama bazala modelo ek stofbendo 11 metri longa e 36-cm larja, pro to es la reala atraktiveso ye olua individuala kreuro. Ol esas interesiva e revelas al atencema observanto kelko pri la portantino : kad el es ankore celiba ("kimono" kun longa pendanta maniki) o ja mariajita, kad el es yuna (koloroza desegnuri) o ja es plu evoza (neatencigiva, tenebroza kolori), kad el es survoye a mariajo-festo (nigra "kimono" kun artala broudri) od a sepulto (tote nigra "kimono").

Segun to esas la teo-ceremonio di ca evoza damo ulo tre extraordinara. Ye la sequanta halteyo el decensas. Per mikra pazi – la movebleso por la gambi esas sat limitizita per la longa vestajo – el foriretas e lente desaparas en l'amasi. Saminstante saltetas aden la vagono du yunini kun buntega kotona "kimono". "Ni vejas a Yokohama pro la Hanabi (pirotekno). Caokazione on kustumale es vestizita sempre per Yukata." Le amba respondas, kande ni kurioze questionas, pro quo eli esas tante bele vestizita. Do, la "kimono" ne ja es mortonta ...!

Glosario pri la "kimono"

Furisode	> "kimono" por yunini kun longa maniki
Geta	> sandali ek ligno
Hakama	> faldita redingoto, parto dil oficala vestizuro virala
Haori	> jako
Kosode	> "kimono" kun plu kurta maniki
Obi	> zono, sharpo
Tabi	> kalzeti kun extraparto por la haluxo*
Tomesode	> "kimono" por mulieri mariajita
Yukata	> lejera "kimono" ek kotono
Zori	> eleganta sandali, quin mulieri portas kun le "kimono"

RECENTA DESKOVRI PRI LE MAYA

La civilizeso di la Maya en Mez-Amerika olim grande developesis e duris dum longa tempo. Semblas ke ante le Maya, kelke adweste, la Olmec-a populi existis e possible inventis ula kalendario e nombrala sistemo. Desfortunoze nia savo pri ta civilizuno esas ankore indijanta.

On kredas ke unesme le Maya en cirkum 2600 aK okupis la peninsulo Yukatan (nuntempe en Mexikia) ed extensem a Guatemala e Belize. Inter ta yari 325 e 925 pK le Maya prosperas e dum ta klasika epoko li konstruktas grandega piramidi, skribas historio e dati per petro-skultado ed experte facas ceramikaji e texuri. Habilo agrokultivo ed irigacado furnisas nutrajo a la populo. Tamen kande la Hispani arivas dum la dek-e-sisesma yarcento, la civilizo di le Maya grave langoras.

La kauzi di tala falo restas misterioza, quankam on tradukas multa petro-hieroglifi (glifi). Tamen recente nova glifi en Guatemala deskovresis che la situo "Dos Pilas", preske celita per la junglo. Sur eskalero ta glifi destriptas periodo de sisadek yari di qua la historio esis til nun nekonocata.

Ja, on savis ke le Maya nultempe divenis nur un naciono, ma ta nova glifi naracas ke Dos Pilas esis militistal kampeyo en 629 pK e jacis ye cirkum 110 km sudweste del urbegoo Tikal. Ta kampeyo jacis an la rivero Pasión, tote importoza komerco-vojo por la transporto di la valoroza jado, obsidiano, plumi di la Quetzal-ucelo ed arjento veninta de la Karibeala* landi.

La rejo di Dos Pilas esis Balaj Chan K'awiil, tre kombatema militisto qua restis fidela a sua fratulo, la regnanto di Tikal. Tamen ye cirkum 640 pK la urbeo Calakmul (norde ye 100 km de Tikal e nuntempe en Mexikia) atakis e kaptis Dos Pilas. Balaj divenis "marioneto-rejo" e mustis chanjar loyaleso favore a Calakmul. Ta historiala intrikeso di la urbeo Calakmul astonas l'etnologiisti qui til nun, nuntempe savis pri irga atako.

Balaj tote komencis milito durinta dum dek yari kontre Tikal. Fine ta urbego spoliesis e la frاتulo di Balaj subisis sakrifiko en Dos Pilas. La glifi mencionas teroriganta ceni di sango e kranii dil viktimi e la vinko-danso dal konquestanti. Kun la helpo di Calakmul, Dos Pilas divenis tre potenta centro en la cirkumajo.

Fakte, Dos Pilas esis "piono" en plu granda disputo inter la urbegi Tikal e Calakmul. La premio devabus esar l'unioño di te omna Maya, ma tala afero nultempe eventis. Vice lo, militi duris, e Dos Pilas abandonesis en 760 pk. Meskina kombati dum la sequanta jarcenti plifellegis la kulturo e la nutrajo-produktado disruptesis. Nur ombro dil olima granda civilizuro renkontris l'arivo dal Hispani.

- R.A. STEVENSON.

(Seun la Revuo pri ciencala exploro De Vanderbilt)

~~~~~

KAD GERMANIA ESAS GERMANALA LANDO ?

Kustumale on konsideras ke Germania esas Germanala lando e mem la Germanala lando eminente, ja pro lua nomo. Ma se on bone pripensas la afero, Germania esas nur neprofunde Germanala, nome en sud- e west-Germania la lojantaro konsistas ek Kelti adoptinta Germanala idiomo pro ke dina sociala strato di Germanala konquesteri koaktis li parolar lia idiomo. Nord-Germania esas parte Kelta e parte Germanala, nur en la extrema nordo di la lando ol esas

autentike Germania. En est-Germania la lojantaro konsistas, grandaparte, ek Slavi Germanigita. Komence di la historio di Berlin existis du vilaji an la rivero Spree : Berlin e Cölln, qui esis Slava. Ye la XIIIma yarcento venis kelka Germana kolonigisti qui impozis sua linguo, mori e religio a la Slava tribuo dil Vendì, qua standis iore kulturale ye multe plu basa nivelo kam la Germani. Plu tarde, Berlin absorbis Cölln e fine divenis la chefurbo di Prusia e, pose, di Germania. Multa nomi en est-Germania havas Slava origino e.g. urbo Chemnitz. La filozofo Nietzsche havis Slavatra nomo etp. Do, la Germani esas esenciale Germanigita Kelti e Slavi kun, excepte an la Dana frontiero, mikranombra autentike Germanala elementi. Neutile dicar ke la "Germani" havas multa traiti qui ne esas Germanala; kande on konocas ica populo e lua nordala vicini ico divenas evidenta. Tamen to quo povus kredigar la kontreajo esas la fakto ke la Kelti e la Slavi esas Indo-Europana populi proxima parenti a la Germanali e konseque lia korpala aspekto esas tre simila ad olta dil vera Germanali. La Germana linguo ipsa esas tre evolucioninta Germanala dialekto, multe plu kam la Anglia, qua havas tre konservema konsonantaro. Fakte Germania esas tote aparta lando en Mez-Europa kun tre mixita, e poke autentike Germanala lojantaro, qua parolas nov-Germanala idiom. Forsan esabus plu saja nomizar Germania "Teutonia" nam ica vorto venas de la Kelta Teutatis qua signifikis : populo (Keita) e furnisis la moderna vorto : Deutsch, qua signifikas "Germana" en la Germana patuazo*. La Franci nomizas Germania : Allemagne, e la Hispani : Alemania pro ke li koncias ke la Germani ne esas vera "Germanali". Nia pioniri agabus plu saje per ne nomizar Germania : Germania, tante plu ke kelka yardeki plu tarde, on facis abomininda krimini ye la nomo di neexistanta pura "German(al)a" raso. Do, la vorti povas misguidar ed erorigar la homi per falsa koncepti. Germania ne esas Germania !!!

Duncan MacDonald

ALTRA REVUI POR L' IDISTARO

PROGRESO : Pri la redaktado responsas Brad Philpot, Groen van Prinstererstraat 51, 1051 EJ, Amsterdam, Nederlando. E-adreso <hulspot@hotmail.com>.

IDO SALUTO : Carmelo Mico - Werderstrasse 6, DE-55119 Mainz, Germania.
E-adreso <makarmelo@idolinguo.de>.

LA KORDIEGO G. : Hans Stuifbergen - Ceramplein 76 hs, BZ Amsterdam, Nederland. E-adreso <ido-info@chello.net>.

LA MIL NOKTI E UN NOKTO : La unesma Europana tradukuro di **LA MIL NOKTI E UN NOKTO** (kolekturo di famoza Araba rakonti) evas de 1704. La autoro, la Franco Emile Galland apogas su samatempe sur Araba manuskripto dil XIVma yarcento e sur raporti di parola tradiciono.

ATLANTIS : L'Usana erudito DONNELLY qua esis autorlo di famoza libro pri ATLANTIS, en 1882, havis i.a. yena argumenti : – La raporto di Platon qua esis iniciito di sua epoko e qua ne povis permisar a su mentiar, deskriptis per dialogo parte simbolatra multe plu kam rakonto ma tote simple historiala vereso. – Stranje la religio di Atlantis referas su al suno-kulto qua trovesas klare expresata e revelata en la mitologii di Egiptia e Peru. – La maxim anciena kolonio di Atlantis versimile establis^{is}is en Egiptia kun omna traiti heredita del anciena kontinento desaparinta.

LA MISTERIOZA STELO

